

Ж. М. ТАНКОАН
/1807/

Сътрудник на френското посолство в Персия през 1807 г., той пътува по Българското черноморие, откъдето се прехвърля по Дунава чак до Видин по време на бойните действия между Русия и Турция.¹

Ценно е описанието му за малоазийските българи, преселени в началото на XVII в., за които се знае и от други известия.

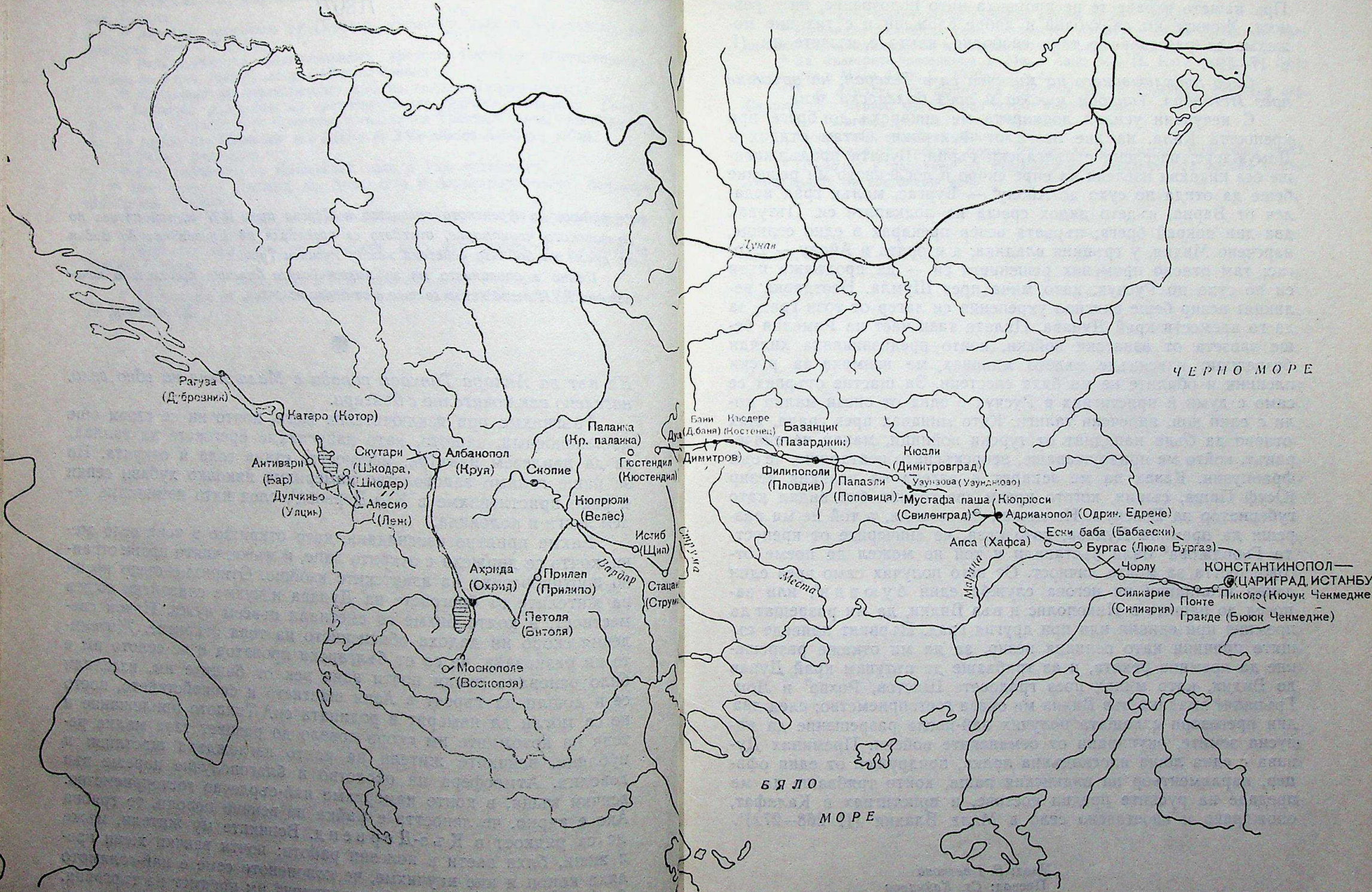
На път за Анкара Танкоан попада в Мала Азия на едно село, населено изключително с българи.

Тръгнахме при изключителна жегга, която ни се стори още по-непоносима, защото, като напуснахме бреговете на залива, за да навлезем навътре, местността стана гола и открита. Но за наше голямо задоволство намерихме няколко хубави сенки и рано пристигнахме в Къз-Дервенд², след като изминахме седем левги и половина.

Бяхме приятно изненадани, като открихме в това село жени, които се движеха с открито лице, и мъже, чиито нрави странно противоречеха на азиатските изобщо. Открихме също носии на жителите от бреговете на Дунава и чухме славянски език в местност, в която бихме го сметнали съвсем чужд. Някои сведения скоро ни дадоха обяснението на това откритие. Жителите ни разказаха, че са от български произход и че селото им е било основано преди почти един век от бащите им, изселили се и дошли да търсят в Азия щастието и спокойствието, което не са могли да намерят в родината си.³ Тяхното прилежание и това на потомците им скоро довело до разцвет тази малка република, всичките жители на която изглеждаха щастливи и доволни. Атмосфера на охолство и благополучие цареше във всички къщи, в които намерихме най-сърдечно гостоприемство. Ако е вярно, че леността е майка на всички пороци, те трябва да са рядкост в Къз-Дервенд. Всичките му жители, мъже и жени, бяха заети в полезни работи: почти всички жени предяха коноп и ние научихме, че конопеното семе е най-голямото богатство на домакините ни и главният им предмет на търговия.

Жителите на това село са християни, източноправославни.

¹ 1807 г. в списък на пътешествията на турците.

3. Маршрут на Адриан-Луи Кошле в 1809 г

При нашето идване те не проявиха нито подозрение, нито ревност. Жените им са хубави и добре сложени и с тях ние можахме да разговаряме така свободно, както с мъжете им (I, с 17—19).

След приключването на мисията си в Техеран, на връщане през Истанбул, Танкоан минава и през български земи.

С нечувани усилия лодкарите ме докараха до брега при крепостта Кила, на две левги от Фенераки. Оттам отидох в Домуз-дере, населено с български гърци. Бурята продължаваше без никакви изгледи да спре скоро и последното ми решение беше да отида по сухо до Айолу⁴ — Бургас, малък град недалеч от Варна, където дадох среща на лодкарите си. Пътувах два дни покрай брега; първата вечер прекарах в едно селище, наречено Мидия, у гръцкия владика, а втората в Айолу — Бургас; там отново промених решението си — да продължа пътя си по сухо до Русчук, като мина през Шумла. Неотдавна великият везир беше вдигнал укрепения си лагер от този град, за да го премести край Дунава. Цялата тази част на Ромелия беше завзета от азиатски войски, които предизвикваха хиляди безредици; навсякъде където минавах, ме взимаха за руски пленник и обидите не ми бяха спестени. За щастие отървах се само с думи и пристигнах в Русчук с една от онези малки коли с един кон, наречени талиги. Като минавах през града, щях отново да бъда нападнат от турски войници, макар че еничеринът, който ме придружаваше, непрекъснато повтаряше, че съм французин. Казах да ме закарат в лагера на великия везир Юсуф Паша, същия, когото преди две години бях видял като губернатор на Ерзерум. Не можах да го видя, а той не ми разреши да премина Дунава, като каза, че еничерите от крепостта Гьорджова⁵ били въстанали и той не можел да поеме отговорността за моята личност. От него получих само чрез един лекар италианец на негова служба един буюрди⁶, или заповед до пашите в Никополис и във Видин, да ми разрешат да премина при единия или при другия град. Първият приведе същите причини като великия везир, за да ми откаже разрешението да премина реката, и аз трябваше да пътувам край Дунав до Видин, като минах през градовете Шистов, Рохва⁷ и Лом. Гръцкият владика във Видин ми оказа гостоприемство; след два дни преговори с пашата получих най-после разрешение да напусна земите, окупирани от османските войски. Преминах Дунава с една лоша плоскодънна лодка, придружен от един офицер, парламентьор на видинския паша, който трябваше да ме предаде на руските предни постове, и пристигнах в Калафат, опожарено и изоставено село в Мала Влахия (II 268—272)⁸.

Увод: Б. Цветкова

Превод: Ст. Кайнаров

Коментар: П. Коледаров и Б. Цветкова

¹ Оскъдните животописни данни за автора са от GDU.

² Изчезнало българско село в областта на Бруса, Мала Азия, след преселване на християнското население подир гръцко-турската война в 1921 г.

³ За българите-преселници в Мала Азия вж. П. Коледаров. Българщината в Мала Азия, С., 1940, с. 6 и сл.

⁴ Т. е. Ахиолу, тур. форма на Анхиало, дн. гр. Поморие, Бургаски окр. Свързва го с Бургас, който е бил тогава ново селище.

⁵ Гр. Гюргево, дн. Джурджу, Румъния.

⁶ Буюрултия, валийска заповед.

⁷ Изопачено от турската форма Рахова за гр. Оряхово, Врачански окръг.

⁸ Преводът е направен по изданието със заглавие под № 286 в библиографията на настоящия том.